

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента, завідувачки кафедри міжнародного маркетингу ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»

Мішустіної Тетяни Сергіївни

на дисертацію Кокарева Іллі Івановича на тему

«Управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах бенчмаркінгу», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Актуальність теми дослідження зумовлена посиленням вимог щодо управління конкурентоспроможністю підприємств у сучасних умовах динамічного та нестабільного ринкового середовища, яке характеризується загостренням конкуренції, прискоренням технологічних змін, глобалізаційними процесами та необхідністю постійного пошуку ефективних управлінських інструментів. В таких умовах здатність підприємств різних секторів економіки забезпечувати стійкі конкурентні позиції, швидко адаптуватися до трансформацій зовнішнього середовища та впроваджувати інноваційні підходи до управління стає визначальним чинником їх довгострокового розвитку.

Зважаючи на окреслені вище сучасні реалії ведення бізнесу, особливого значення набуває використання бенчмаркінгу як методу порівняльного аналізу та адаптації найкращих управлінських практик з метою підвищення результативності діяльності підприємств. Бенчмаркінг дозволяє не лише оцінити власні конкурентні позиції, а й ідентифікувати стратегічні орієнтири розвитку, підвищити ефективність управлінських рішень і забезпечити системне вдосконалення бізнес-процесів на основі кращого міжнародного та галузевого досвіду. Саме тому застосування бенчмаркінгу вітчизняними підприємствами набуває особливої ваги як сучасного інструменту стратегічного управління та підвищення організаційної ефективності.

У сучасній науковій літературі проблематика управління конкурентоспроможністю підприємств досліджується досить широко, однак комплексне використання бенчмаркінгу як системного інструменту управління конкурентоспроможністю потребує подальшого теоретичного й методичного

обґрунтування. Найвні дослідження здебільшого зосереджені на окремих аспектах порівняльного аналізу або впровадженні кращих практик, що зумовлює необхідність формування цілісного підходу до інтеграції бенчмаркінгу в систему управління підприємством. Особливої актуальності зазначені питання набувають для підприємств реального сектору економіки, які змушені оперативнo адаптувати управлінські рішення до змін зовнішнього середовища, функціонувати в умовах економічної нестабільності та підвищених ризиків, а також забезпечувати конкурентоспроможність на внутрішніх і міжнародних ринках. Отже, обрана тема дисертаційного дослідження є актуальною, своєчасною та має вагомe теоретичне й практичне значення для розвитку сучасної управлінської науки та підвищення ефективності діяльності підприємств.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-дослідної тематики Університету імені Альфреда Нобеля. Результати, отримані у дисертаційній роботі І.І. Кокарева, узгоджуються з основними напрямками наукових досліджень у сфері управління та адміністрування за темами: «Менеджмент та управління в умовах глобальних та соціально-економічних викликів» (номер державної реєстрації 0118U000840), де автором запропонована гібридна модель управління конкурентоспроможністю; «Організаційно-економічні механізми управління суб'єктами господарювання та економічними процесами на різних рівнях» (номер державної реєстрації 0124U002972), в межах якої розроблено систему показників оцінки конкурентоспроможності кондитерського підприємства, що охоплює операційну та стратегічну складові; «Маркетингове управління конкурентоспроможністю на мікро-, мезо-, макрорівнях в сучасних умовах глобалізації» (номер державної реєстрації, 0114U005603), де розроблено алгоритм бенчмаркінгу в системі управління конкурентоспроможністю підприємств.

Новизна, обґрунтованість та достовірність наукових результатів

У процесі дослідження отримано нові наукові результати, що полягають у розвитку теоретико-методичних положень управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах бенчмаркінгу, зокрема:

1. Удосконалено гібридну модель управління конкурентоспроможністю, яка враховує специфіку цифрової економіки та глобальні виклики і є універсальною для різних типів підприємств і ринкових умов;

2. Удосконалено методичний підхід до оцінки конкурентоспроможності кондитерських підприємств на засадах бенчмаркінгу, який ґрунтується на зіставленні операційної ефективності та стратегічного позиціонування досліджуваного підприємства з еталоном;

3. Удосконалено науково-методичний підхід до комплексної оцінки конкурентоспроможності брендів кондитерських підприємств, через реальні ринкові результати;

4. Уточнено поняття «конкурентоспроможність підприємства», яке розглядається як спроможність підприємства до швидкого пристосування і розвитку напрямів діяльності за векторами: ресурси та компетентності; адаптивність; формування стійких конкурентних переваг; рівень задоволення потреб споживачів; відповідність вимогам сталого розвитку;

5. Запропоновано авторське трактування поняття «бенчмаркінг конкурентоспроможності», як систематичного процесу порівняння ключових показників, процесів, стратегій і практик підприємства з найкращим досвідом лідерів галузі або конкурентів;

6. Розроблено алгоритм бенчмаркінгу в системі управління конкурентоспроможністю підприємств, який складається з шести послідовних етапів, що забезпечують систематичний підхід до порівняння, адаптації та вдосконалення бізнес-процесів;

7. Розвинуто концептуальну модель стратегічного управління конкурентоспроможністю кондитерського підприємства на засадах бенчмаркінгу з інтеграцією штучного інтелекту.

Запропоновані автором наукові положення та рекомендації характеризуються комплексністю, логічною обґрунтованістю та спрямованістю на вирішення актуальних управлінських завдань.

Обґрунтованість отриманих результатів базується на використанні сучасних методів наукового пізнання: делфі-методу; опитування та анкетування; кейс-стаді;

SWOT аналізу, а також методів статистичної обробки даних. Зібрані емпіричні дані мають репрезентативний характер і підтверджують релевантність отриманих наукових результатів.

Методологічна база дисертаційного дослідження є науково обґрунтованою та адекватною поставленій меті й завданням роботи. У процесі дослідження використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів: аналізу і синтезу; систематизації результатів попередніх досліджень; порівняльного аналізу; факторного аналізу.

Застосований методичний інструментарій забезпечив достовірність отриманих результатів і обґрунтованість зроблених висновків.

Інформаційною базою дисертаційного дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних науковців, фахівців-практиків з управління конкурентоспроможністю підприємств на основі бенчмаркінгу, чинне законодавство і нормативно-правові акти, статистичні та фактичні дані міжнародних організацій, офіційні матеріали Державної служби статистики України, аналітичні звіти міжнародних консалтингових компаній, а також дані відкритих джерел.

Теоретична та практична значущість результатів дослідження

Теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає у розвитку наукових положень теорії управління конкурентоспроможністю підприємств шляхом обґрунтування можливостей використання бенчмаркінгу як системного управлінського інструменту.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути впроваджені в навчальний процес закладів вищої освіти, зокрема положення дисертації використовуються в Університеті імені Альфреда Нобеля при викладанні дисциплін управлінського та маркетингового спрямування здобувачам вищої освіти за спеціальностями «Менеджмент» та «Маркетинг», що підтверджено довідкою № 373 від 26.06.2025 р.

Практична значущість роботи визначається можливістю використання запропонованих методичних підходів і рекомендацій у діяльності підприємств різних галузей з метою підвищення ефективності управління

конкурентоспроможністю на засадах бенчмаркінгу, що підтверджується впровадженням в діяльність компаній: ПрАТ «Харківська бісквітна фабрика» (довідка № 182 від 27.06.2025 р.); маркетингове агентство RGB IDEA GROUP (довідка від 12.05.2025 р.); рекламна агенція «Бюро ідей «Slav.ua» (довідка № 18/2406-25 від 24.06.2025 р.); ТОВ «Смачний ресурс» (довідка від 12.06.2025 р.).

Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях

Основні результати дослідження висвітлено у 17 публікаціях, серед яких – 5 статей у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, в тому числі 3 одноосібних статті; 12 тез доповідей у збірниках матеріалів конференцій. Кількість, обсяг і зміст друкованих праць відповідають встановленим вимогам та повною мірою відображають наукові результати. Результати досліджень були представлені в доповідях на 12 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Дисертаційна робота Кокарева І.І. на тему «Управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах бенчмаркінгу» виконана із дотриманням принципів академічної доброчесності. Усі результати, які винесено автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Враховуючи загальну логічність, структурованість та наукову обґрунтованість дисертаційного дослідження, доцільно звернути увагу на окремі дискусійні положення, які не знижують загальної позитивної оцінки роботи, а можуть слугувати напрямами подальших наукових досліджень і розвитку авторських підходів:

1. В роботі проаналізовано еволюцію наукових підходів до трактування конкурентоспроможності підприємств та розкрито сутність бенчмаркінгу як сучасного управлінського інструменту (с. 26-33, 61-70). На нашу думку, доцільним було б врахувати галузеву специфіку та організаційні особливості підприємств для обґрунтування меж застосування окремих видів бенчмаркінгу – внутрішнього,

конкурентного, функціонального, загального. Така конкретизація дозволила б посилити прикладну спрямованість теоретичних узагальнень і підвищити практичну цінність викладеного матеріалу.

2. Автором проведено систематизацію факторів конкурентоспроможності підприємств та визначено їх роль у процесі управління (с. 64-68, 70-81). Разом з тим, дискусійним залишається питання ієрархізації зазначених факторів в контексті використання бенчмаркінгу як управлінського інструменту. Зокрема, більш чітке групування факторів за рівнем впливу або за етапами бенчмаркінгового процесу могло б поглибити розуміння їх відносної значущості та посилити аналітичну складову дослідження.

3. Удосконалений автором методичний підхід до бенчмаркінгової оцінки конкурентоспроможності підприємств базується на використанні системи показників та порівняльного аналізу діяльності підприємств (с. 130-134). Водночас потребує додаткового уточнення питання чутливості результатів оцінювання до вибору еталонних підприємств, оскільки саме цей аспект може істотно впливати на інтерпретацію отриманих результатів та подальше формування управлінських рекомендацій.

4. Результати оцінювання конкурентоспроможності підприємств кондитерської галузі використано автором для апробації запропонованого методичного інструментарію (с. 135-150). Вважаємо, що доцільним було б навести критерії вибору кондитерської галузі як об'єкта дослідження, зокрема з позицій її репрезентативності та можливості використання отриманих висновків підприємствами інших галузей економіки.

5. В підрозділі 3.2 (с. 176-180) автором обґрунтовано практичні рекомендації щодо впровадження бенчмаркінгу в систему управління конкурентоспроможністю підприємств. На нашу думку, дискусійним є питання організаційних умов реалізації запропонованих рекомендацій, серед яких слід розглянути рівень управлінської зрілості підприємств, наявність необхідних ресурсів та кадрового забезпечення, що дозволило б підвищити якість управління конкурентоспроможністю на засадах бенчмаркінгу.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертація Кокарева Іллі Івановича «Управління конкурентоспроможністю підприємств на засадах бенчмаркінгу» є самостійним, завершеним результатом наукової роботи дослідника, її актуальність та значущість для вирішення певних економічних та управлінських проблем не викликає сумнівів та має всі підстави для подальших комплексних наукових розвідок.

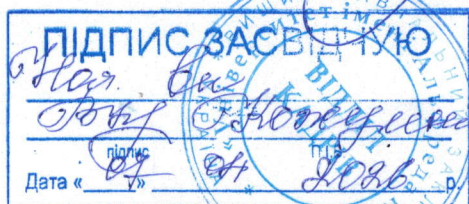
Зміст дисертації відповідає чинним стандартам Міністерства освіти і науки України та положенням «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Публікації, засновані на матеріалах дисертації, підтверджують належний рівень кваліфікації автора, здатність до проведення ґрунтовних наукових узагальнень, критичних оцінок, формулювання обґрунтованих висновків і отримання нових наукових результатів.

Наведене вище дозволяє стверджувати, що Кокарев Ілля Іванович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 073 Менеджмент.

Рецензент:
завідувачка кафедри міжнародного маркетингу
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»,
кандидат економічних наук, доцент

Тетяна МІШУСТІНА

МІШУСТІНА ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА

Результат перевірки підпису

Підпис вірний

П.І.Б.

МІШУСТІНА ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА

РНОКПП

2853807520

Організація (установа)

ФІЗИЧНА ОСОБА

Код ЄДРПОУ

Посада

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для даних від Надавача)

15:19:04 07.04.2026

Сертифікат виданий

КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер

5E984D526F82F38F0400000022781A0231BA7007

Тип носія особистого ключа

Захищений

Алгоритм підпису

dstu4145

Тип підпису

Кваліфікований

Формат підпису

CAAdES-T

Сертифікат

Кваліфікований